Isännöintiliitto

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Lausunto ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä (HE 40/2021 vp) jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajasta

Suomen Isännöintiliitto ry (jäljempänä Isännöintiliitto) edustaa laajasti isännöintialaa, sillä jäsenkuntaamme kuuluu lähes 600 isännöintiyritystä ja 23 paikallisyhdistystä. Tämä on yli 2/3 Suomen isännöinnistä ja kattaa noin 50 000 taloyhtiötä, joissa asuu yhteensä 1,5 miljoona suomalaista.

Isännöintiliitto työskentelee isännöinnin tunnettuuden ja arvostuksen parantamiseksi. Kehitämme isännöintiä ja koko kiinteistöalaa yhdessä jäsenten, asiakkaiden ja palveluntarjoajien kanssa.

Lausunto

Isännöintiliitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja lausua ympäristövaliokunnalle ehdotuksesta jätelain muuttamisesta.

Isännöintiliitto kannattaa kiertotalouden edistämistä, luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä jätteiden tarkempaa määrittelyä. Lakiuudistus nostaa kierrätysasteita ja erilliskeräysvelvoitteet yhdentyvät, jolloin myös jätelajit yhdenmukaistuvat valtakunnallisesti. Tämä on tärkeä uudistus ja lakiuudistuksen tavoite hiilineutraaliuden sekä ympäristöystävällisyyden parantamisesta ovat ehdottoman kannatettavia.

<u>Jätteenkuljetuksiin liittyvät ehdotukset</u>

Kunnan järjestämisvastuulla olevien jätteiden kuljettamisen osalta lakiehdotuksessa ehdotetaan niin kutsutusta kaksoisjärjestelmästä luopumista. Isännöintiliitto pitää tärkeänä, että markkinat toimivat jätteenkuljetuksessa tehokkaasti. On erittäin tärkeää, jos siirrytään kunnan järjestämään jätteidenkuljetukseen, pitää huolta siitä, että myös pienet sekä keskisuuret yritykset voivat osallistua kilpailuun. Tämän lakiuudistuksen myötä syntyy tilanteita, joissa tietyt taloyhtiöt tulevat kärsimään, jos ovat kilpailuttaneet jätekuljetuksensa suoraan ja tehokkaasti. Kunnan järjestämänä voidaan kuitenkin saavuttaa lisää tehokkuutta ja vähemmän kumipyöräliikennettä, mutta pienten ja keskisuurten kuljetusyritysten mahdollisuuksista pysyä kilpailussa mukana on huolehdittava, koska se on pitkällä tähtäimellä myös kuntalaisten etu.

Kaikki kannattavat jätelain tavoitteita ja kiertotalouden prioriteetteja. Lain säätämisessä pitääkin tarkasti miettiä tukeeko jätteenkuljetuksen kaksoisjärjestelmästä luopuminen varmasti niitä tavoitteita vai aiheuttaako muutos vain turhaa vastustusta kokonaisuudelle?

Tyypillisesti uudet innovaatiot syntyvät yrityksissä ja tämä näkökulma on otettava huomioon. Jos kunnissa tehdään kilpailutukset liian isojen toimijoiden kesken, saattaa se tarkoittaa myös tehokkuuden heikkenemistä ja kuljetuskustannusten nousua.

Taloyhtiöt, jotka ovat onnistuneet kuljetusten suunnittelussa ja kilpailutuksissa hyvin, potentiaalisesti kärsivät tässä muutoksessa.

Saako taloyhtiö päättää lakien puitteissa, miten oman yhtiön jätteet kuljetetaan vai päättääkö kunta asiasta? Se on ydinkysymys tässä asiassa. Jos kuntajärjestelmän hyödyt ovat selkeästi suuremmat, näin voidaan toimia. Nähdäksemme siitä ei kuitenkaan lain perusteluissa pystytä antamaan riittävän vahvaa näyttöä, jolloin on myös mahdollista, että se hidastaa lakiesityksen ensisijaista tavoitetta kiertotalouden edistämisestä ja lisää mahdollisesti enemmän asumisen kustannuksia.

On myös huomionarvoista, että tällä hetkellä EU:n tasolla suunnitellaan myös jätteenkuljetusautojen standardisointia, millä on käytännössä vaikutuksia kuljetuksiin joka tapauksessa.

Tuottajavastuusta

”Pakkausten tuottajien tulisi vastata vähintään kahdeksastakymmenestä prosentista koko pakkausjätehuollon kustannuksista.” Mikäli loput kustannuksista päätyy tosiasiassa kotitalouksien maksettavaksi, pitäisi se avata tarkemmin ja avoimemmin. Isännöintiliitto esittää myös kysymyksen, miksi on päädytty tähän kahdeksaankymmeneen prosenttiin.
Perusteluissa sanotaan, että merkittävä osa pakkausjätteen kuljetuskustannuksista siirtyisi tuottajille, jolloin kotitalouksien jätemaksut siltä osin laskisivat ja vastaavasti pakattujen tuotteiden hinnat nousisivat. Isännöintiliitto pitää tärkeänä, että tuottajavastuu kustannuksista myös toteutuu siten, että hyöty tuottajavastuusta kanavoituu tosiasiassa siten, että kotitalouksien jätemaksut laskevat.

Vaikutusten arviointi

On selvää, että lakiuudistus tarkoittaa myös lisää kustannuksia kotitalouksille. Asumiseen liittyvien maksujen ja kustannusten nousu on ollut viime vuosina nopeaa. Olisi olennaista avata tarkemmin näitä lakiuudistuksen kustannusvaikutuksia asumiseen. Kun näitä lisääntyviä jätehuollon kustannuksia upotetaan jätemaksuihin, on riskinä, että jätemaksuista tulee eräänlainen piiloveron muoto. Avoimuus ja tarkemmat perustelut ovat erittäin tärkeää lakiuudistuksen hyväksyttävyyden kannalta.

Asumismenojen kasvu huolettaa

Isännöintiliitto on huolissaan asumismenojen kehityksestä. On totta, että parempi kierrättäminen ja kiertotalouden hyödyntäminen säästää myös kustannuksia. Jätelain uudet vaatimukset tarkoittavat kuitenkin monessa taloyhtiössä investointeja jätekatoksiin ja muihin olosuhteisiin. Jos taloyhtiöllä ei ole kovin paljoa tilaa, vaatii toteuttaminen suunnittelukustannuksia ja myös sitä, että esimerkiksi pihojen viihtyisyys saattaa kärsiä.

Olennaista on kuitenkin ymmärtää kustannukset. Kun jätelain tavoitteita toimeenpannaan taloyhtiöissä, on ymmärrettävä, että se tarkoittaa myös asumismenoja. Tämän vuoksi olisikin syytä huomioida muissa mahdollisissa lainsäädäntöhankkeissa, ettei asumismenoja entisestään lisättäisi.

Muuta

Lakiuudistus ja sitä täydentävä jäteasetus tarkoittaa, että tietyt velvoitteet jätteiden erilliskeräykseen (metallijäte, biojäte, kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausjäte) koskevat entistä pienempiä (vähintään viiden huoneiston asuinkiinteistöjä) taloyhtiöitä. Tämä olisi hyvä ottaa huomioon myös neuvonnassa ja mahdollisissa avustuksissa, mikäli se tarkoittaa jätekatosten ja -suojien laajentamista ja/tai muuttamista. Nämä toimenpiteet aiheuttavat kiinteistönomistajille ja siten asukkaille kustannuksia.

Usein pienimmissä taloyhtiöissä jätekatokset- ja suojat ovat pienimpiä eikä niissä ole tilaa useammalle jäteastialle, mikä johtaa käytännössä näiden laajennustarpeeseen. Sama ongelma voi olla myös isommissakin taloyhtiöissä, vaikka osan sekajäteastioista vaihtaisikin muihin jäteastioihin.

Isännöintiliitto pitää hyvänä, että asetukseen ollaan ottamassa tältä osin siirtymäsäännöksiä, jotta taloyhtiöillä on aikaa suunnitella jätekatoksien ja -suojien muutostarpeita.

Isännöintiliitto pitää hyvänä ehdotusta, että rakennus- ja purkujätteiden osalta velvoitteet kohdistetaan hankkeen pääurakoitsijaan eikä rakennushankkeeseen ryhtyvään, sillä urakoitsijalla voidaan katsoa olevan paremmat mahdollisuudet velvoitteiden täyttämiseen, kuin esimerkiksi rakennushankkeeseen ryhtyvällä taloyhtiöllä.

Helsingissä 15.4.2021

Suomen Isännöintiliitto ry

Tuomas Viljamaa
Vaikuttamis- ja tutkimusjohtaja

Lisätietoja antaa:
Vaikuttamis- ja tutkimusjohtaja, Tuomas Viljamaa
Isännöintiliitto, PL 1370, 00101 HELSINKI
tuomas.viljamaa@isannointiliitto.fi